

Textos de la narrativa espanyola moderna

Codi: 100612
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500248 Llengua i Literatura Espanyoles	OT	3	0
2500248 Llengua i Literatura Espanyoles	OT	4	0

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Montserrat Amores García
Correu electrònic: Montserrat.Amores@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)
Grup íntegre en anglès: No
Grup íntegre en català: No
Grup íntegre en espanyol: Sí

Prerequisits

Atès que l'estudiant ha demostrat, mitjançant l'obtenció dels crèdits corresponents a les assignatures de formació bàsica i les obligatòries, haver adquirit les competències bàsiques, ha de ser capaç d'expressar-se amb correcció oralment i per escrit.

En el cas d'expressió escrita, s'entén que l'estudiant redacta paràgrafs amb contingut ple. Es tindran en compte, òbviament, les faltes d'ortografia, la puntuació i l'estructura del discurs. Les faltes descomptaran 0,25 punts cadascuna. Quedarà directament suspesa una prova amb més de 10 faltes.

Les activitats, pràctiques i treballs presentats en l'assignatura hauran de ser originals i no s'admetrà, sota cap circumstància, el plagi total o parcial de materials aliens publicats en qualsevol suport. L'estudiant ha d'explicitar convenientment, segons els usos de la documentació bibliogràfica, l'autoria de totes les cites i l'ús de materials aliens. L'eventual presentació de material no original sense indicar adequadament el seu origen, ocasionarà automàticament la qualificació de suspens (0).

Així mateix es considera que l'estudiant coneix les normes generals de presentació d'un treball acadèmic. No obstant, podrà aplicar les normes específiques que pugui indicar-li el professor de l'assignatura, si així ho creu necessari.

Objectius

"Textos de la prosa españoles modernos" és una assignatura oferides dins de la menció de Literatura espanyola que presenta l'estudi filològic i històric de l'evolució i el desenvolupament de la prosa durant el romanticisme i el realisme-naturalisme espanyol, atenent específicament a alguns subgèneres i autors seleccionats. En concret proporcionarà a l'estudiantat l'estudi, l'anàlisi i l'evolució de la novel·la espanyola des de la Revolució del 68 fins la crisi de Fi de segle. Durant les classes s'analitzen críticament quatre novel·les de Benito Pérez Galdós y Emilia Pardo Bazán, per tal que l'estudiant s'exerciti en l'anàlisi i comentari del gènere estudiat i es familiaritzi amb les tècniques i mètodes de crítica textual aplicats als textos filològics, així com l'aplicació de diverses metodologies de recerca en literatura espanyola.

Competències

Llengua i Literatura Espanyoles

- Aplicar les tècniques i els mètodes de l'edició anotada de text.
- Demostrar que es coneix la història de la literatura espanyola i hispanoamericana, amb atenció especial a l'evolució de gèneres, moviments, corrents, tendències i estils, i relacionar-los amb el seu context històric, artístic i ideològic.
- Dominar les tècniques i els mètodes del comentari literari de textos i de l'anàlisi crítica d'obres en conjunt, així com de les disciplines afins: retòrica i poètica.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Utilitzar les tècniques i els mètodes de la crítica textual i de les disciplines afins.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar críticament un text narratiu modern i ser capaç de redactar-ne un comentari de text.
2. Aplicar la terminologia de la crítica textual per als textos literaris moderns.
3. Argumentar sobre diversos temes i problemes literaris a propòsit d'obres diferents i avaluar els resultats.
4. Descriure i analitzar críticament l'evolució de les idees literàries aplicades a la prosa moderna espanyola.
5. Distingir les principals fases de la composició del llibre imprès i conèixer-ne els diversos mecanismes de difusió.
6. Editar i anotar textos moderns.
7. Establir relacions entre les obres narratives de la literatura moderna i el context sociohistòric i estètic en el qual es gesten.
8. Fer presentacions orals utilitzant un vocabulari i un estil acadèmics adequats.
9. Presentar treballs en formats ajustats a les demandes i els estils personals, tant individuals com en grup petit.
10. Reconèixer, descriure i analitzar els grans subgèneres de la prosa moderna.
11. Resoldre problemes de manera autònoma.
12. Sintetitzar els coneixements adquirits sobre l'origen i les transformacions experimentades pels diversos camps d'estudi de la disciplina.

Continguts

FIGURAS FEMENINAS EN LA NARRATIVA DE BENITO PÉREZ GALDÓS Y EMILIA PARDO BAZÁN

1. Realisme i naturalisme espanyol dins el context europeu.
2. *La Tribuna* d'Emilia Pardo Bazán. Obrerisme femení a la narrativa espanyola del segle XIX.

* Lectura obligatòria: Pardo Bazán, Emilia, *La Tribuna*

Ed. de Benito Varela Jácome, Madrid, Cátedra, 1989.

Ed. de Marisa Sotelo Vázquez, Madrid, Alianza, 2002.

3. *Tomento* de Benito Pérez Galdós. Estudi d'un temperament.

* Lectura obligatòria: Pérez Galdós, Benito, *Tormento*

Ed. de Teresa Barjau y Joaquim Parellada, Barcelona, Crítica (Clásicos y Modernos, 20), 2007.

Ed. de Teresa Barjau y Joaquim Parellada, Barcelona, Vicens Vives (Clásicos Hispánico, 29), 2010.

4. *Los Pazos de Ulloa* d'Emilia Pardo Bazán. Dones de províncies i dones rurals.

*Lectura obligatòria: Pardo Bazán, Emilia, *Los Pazos de Ulloa*.

Ed. de M^a de los Ángeles Ayala, Madrid, Cátedra (Letras Hispánicas, 425), 1997.

Ed. de Ermitas Penas, Barcelona, Crítica (Biblioteca Clásica, 111), 2000.

Ed. de Montserrat Amores, Teresa Barjau y Rebeca Martín, Vicens Vives (Clásicos Hispánicos, 35), 2015.

4. La crisi del model realista. *Tristana* i l'idealisme.

*Lectura obligatòria: Pérez Galdós, Benito, *Tristana*

Ed. de Montserrat Amores y Agustín Sánchez Aguilar, Barcelona, Vicens Vives (Aula de Literatura, 40), 2003.

Ed. de Isabel González y Gabriel Sevilla, Cátedra (Letras Hispánicas, 627), 2008.

Metodologia

L'aprenentatge d'aquesta assignatura per part de l'alumne es distribueix de la manera següent:

- Activitats dirigides. Aquestes activitats es divideixen en classes magistrals i en seminaris i pràctiques dirigits pel professor, en què es combinarà l'explicació teòrica amb la discussió dels textos.
- Activitats supervisades. Es tracta de tutories programades pel professor, dedicades a la correcció i comentari de problemes en els diferents nivells d'anàlisi literària.
- Activitats autònomes. Aquestes activitats inclouen tant el temps dedicat a l'estudi personal com a la realització de treballs i comentaris analítics, així com a la preparació de presentacions orals.
- Activitats d'avaluació. L'avaluació de l'assignatura es durà a terme mitjançant proves escrites.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes magistrals, seminaris i pràctiques	52,5	2,1	4, 5, 6, 7, 10
Tipus: Supervisades			
Tutories programades. Elaboració i presentació de treballs	19,5	0,78	2, 3, 5, 6, 9, 12
Tipus: Autònomes			
Estudi i treball personal	75	3	1, 3, 8, 11

Avaluació

Per optar a l'aprovat és obligatori haver completat totes les lectures del curs.

L'avaluació de l'assignatura es sustentirà en les següents activitats (s'indica entre claudàtors el pes específic de cadascuna d'elles en la nota final):

1) Dues proves escrites sobre la matèria impartida durant el curs [35% + 35%]. La primera prova es farpa durant la primera meitat del semestre i s'avaluaran les dues primeres lectures; la segona, al finalitzar el curs i avaluarà la resta del programa.

2) El lliurament d'un treball, prèviament acordat amb la professora [30%]

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

En cas que les proves no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Teams, etc. El professor o professora vetllarà perquè l'estudiant hi pugui accedir o li oferirà mitjans alternatius, que estiguin al seu abast.

La revisió de les proves es realitzarà en una entrevista prèviament convinguda amb el professor.

L'estudiant podrà fer la recuperació del curs en el cas de suspendre una sola de les tres activitats d'avaluació indicades (treball i exàmens) i tenir una nota de conjunt mínima de 3,5.

El resultat de la prova de recuperació substituirà la nota de la prova suspesa per calcular la nota final de l'assignatura.

Es considerarà "No avaluable" quan l'estudiant no realitzi cap de les activitats o proves. L'elaboració d'una activitat suposa la voluntat de l'estudiant de ser avaluat en l'assignatura.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Lliurament d'un treball acadèmic	30%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12
Primera prova escrita	35%	1,5	0,06	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12
Segona prova escrita	35%	1,5	0,06	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12

Bibliografia

Realisme i naturalisme. Literatura escrita per dones

Aldaraca, B. (1992), *El ángel del hogar: Galdós y la ideología de la domesticidad en España*. traducción de Vivían Ramos, Madrid, Visor.

Alonso, Cecilio (2010), *Historia de la literatura española. 5: Hacia una literatura nacional. 1800-1900*, Barcelona, Crítica.

Arencibia, Yolanda, *Galdós. Una biografía*, Barcelona, Tusquets.

Armstrong, Nancy (1991), *Deseo y ficción doméstica. Una historia política de la novela*, Madrid, Ediciones Cátedra-Universitat de Valencia-Instituto de la Mujer.

Baquero Goyanes, M. (1986), *La novela naturalista española. Emilia Pardo Bazán*, Universidad de Murcia.

Blanco, Alda (2001), *Escritoras virtuosas: narradoras de la domesticidad en la España isabelina*, Granada, Universidad.

- Burdiel, Isabel (2019), *Emilia Pardo Bazán*, Madrid, Taurus.
- Burrow, John W. (2001), *La crisis de la razón. El pensamiento europeo, 1848-1914*, Barcelona, Crítica.
- Casalduero, Joaquín (1970), *Vida y obra de Galdós (1843-1920)*, Madrid, Gredos.
- Caudet, Francisco (1995), *Galdós, Clarín. El Naturalismo en Francia y España*, Madrid, Ediciones de la Universidad Autónoma de Madrid.
- Caudet, Francisco, y J.M. Martínez Cachero (1993), *Pérez Galdós y Clarín*, Madrid, Júcar.
- Caudet, Francisco (2002), *El parto de la modernidad: la novela española de los siglos XIX y XX*, Madrid, Ediciones de la Torre.
- Clémessy, Nelly (1981), *Emilia Pardo Bazán como novelista*, Madrid, Fundación Universidad Española, 2 vols.
- Charle, Christophe (2000), *Los intelectuales en el siglo XIX. Precursores del pensamiento moderno*, Madrid, Siglo Veintiuno de España Editores.
- Chevrel, Yves (1982), *Le naturalisme*, Paris, PUF.
- Correa, Gustavo (1977), *Realidad, ficción y símbolo en Galdós*, Madrid, Gredos.
- Dubois, Jacques (2000), *Les romanciers du réel. De Balzac à Simenon*, Paris, Éditions du Seuil.
- Faus, Pilar (2003), *Emilia Pardo Bazán. Su época, su vida, su obra*, Fundación Pedro Barrié de la Maza.
- Fuentes, Víctor (2019), *Galdós, 100 años después, y en el presente. Ensayos actualizadores*, Madrid, Visor.
- Gilman, Stephen (1985), *Galdós y el arte de la novela europea, 1867-1887*, Madrid, Taurus.
- Gullón, Germán (1976), *El narrador en la novela del siglo XIX*, Madrid, Taurus, 1976
- Gullón, Germán (1983), *La novela como acto imaginativo*, Madrid, Taurus, 1983.
- Gullón, Germán (1990), *La novela del XIX: estudio sobre su evolución formal*, Ámsterdam-Atlanta, Rodopi, 1990.
- Gullón, Germán (1992), *La novela moderna en España (1885-1902)*, Madrid, Taurus, 1992.
- Jagoé, Catherine, Alda Blanco y Cristina Enríquez de Salamanca, (1998) *La mujer en los discursos de género. Texto y contextos en el siglo XIX*, Barcelona, Icaria-Antrazyt.
- Labany, Jo (2011), *Género y modernización en la novela realista española*, Madrid, Cátedra, pp. 205-255.
- Lissorgues, Yvan, ed. (1988), *Realismo y naturalismo en España en la segunda mitad del siglo XIX*, Barcelona, Anthropos.
- Lissorgues, Yvan y Gonzalo Sobejano (1998), *Pensamiento y literatura en España en el siglo XIX. Idealismo, positivismo, espiritualismo*, Toulouse, Presses Universitaires du Mirail.
- López, Ignacio Javier (2014), *La novela ideológica (1875-1880). La literatura de ideas en la España de la Restauración*, Madrid, Ediciones de la Torre.
- López-Sanz, M. (1985), *Naturalismo y espiritualismo en la novelística de Galdós y Pardo Bazán*, Madrid, Pliegos.
- Mainer, José-Carlos (2012), *La escritura desatada. El mundo de las novelas*, Madrid, Temas de Hoy, 2000; ed. muy ampliada en Palencia, Menoscuarto.

Martínez Arancón, Ana (2006), *La ciudadanía imaginada. Modelos de conducta cívica en la novela popular de la segunda mitad del siglo XIX*, Madrid, Ediciones de la Universidad Autónoma de Madrid.

Mitterand, Henry (1986), *Zola et le naturalisme*, Paris, PUF, 1986.

Montesinos, J.F. (1968, 1969, 1972), *Galdós I, II, III*, Madrid, Castalia.

Nash, Mary (ed.) (2014), *Feminidades y masculinidades. Arquetipos y prácticas de género*, Madrid, Alianza editorial.

Núñez Ruiz, D. (1975), *La mentalidad positiva en España: desarrollo y crisis*, Madrid, Tucur Ediciones.

Oleza, Joan (1984), *La novela del XIX. Del parto a la crisis de una ideología*, Valencia, Ed. Bello, 1972; Barcelona, Laia.

Ortiz Armengol (1995), Pedro, *Vida de Galdós*, Barcelona, Crítica.

Pavel, Thomas (2005), *Representar la existencia. El pensamiento de la novela*, Barcelona, Crítica.

Petit, Marie-Claire (1972), *Les personnages féminins dans les romans de Benito Pérez Galdós*, París, Les Belles Lettres.

Ramos, María Dolores (coord.) (2014), *Tejedoras de ciudadanía. Culturas políticas, feminismos y luchas democráticas en España*, Málaga, Atenea. Estudios de Mujer, Universidad de Málaga.

Ramos, María Dolores y Mª Teresa Vera (coords.) (2002), *Discursos, realidades, utopías. La construcción del sujeto femenino en los siglos XIX y XX*, Barcelona, Anthropos.

Rogers, D., ed. (1973), *Benito Pérez Galdós*, Madrid, Taurus.

Romero Tobar, Leonardo, coord. (1998), *Historia de la Literatura española. Siglo XIX (II)*, Madrid, Espasa.

Román Gutiérrez, Isabel (1988), *Historia interna de la novela española del siglo XIX. I: Hacia el realismo*, Sevilla, Alfar ediciones.

Rubio Cremades, Enrique, ed. (2001), *Panorama crítico de la novela realista-naturalista española*, Madrid, Castalia.

Sánchez Llama, Íñigo (2000), *Galería de escritoras isabelinas. La prensa periódica entre 1833 y 1895*, Madrid, Ediciones Cátedra-Universitat de València-Instituto de la Mujer.

Scanlon, Geraldine M. (1986), *La polémica feminista en la España contemporánea (1868-1974)*, Madrid, Akal.

Sotelo Vázquez, Ignacio (2002), *El Naturalismo en España: crítica y novela*, Salamanca, Ediciones Almar.

White, Sarah L., "Liberty, Honor, Order: Gender and Political Discourse in Nineteenth-Century Spain", en Victoria Lorée Enders y Pamela Beth Radcliff, *Constructing Spanish Womanhood*, State University of New York Press, 1999, pp. 233-258.

Zavala, Iris.M. (coord.) (1982), *Romanticismo y Realismo, volumen V de Historia y Crítica de la Literatura Española*, Barcelona, Crítica.

Zavala, Iris M., coord. (1994), *Romanticismo y Realismo, suplemento al volumen V de Historia y Crítica de la Literatura española*, Barcelona, Crítica.

Zubiaurre, María Teresa (2000), *El espacio en la novela realista. Paisajes, miniaturas, perspectivas*, México, FCE.

La Tribuna de Emilia Pardo Bazán

- Álvarez Méndez, Natalia (2007) "La dimensión espacial narrativa: *La Tribuna* de Emilia Pardo Bazán", *La Tribuna: Cadernos de Estudos da Casa Museo Emilia Pardo Bazán*, V, 2007, pp. 121-148.
- Amores, Montserrat (2018), "Representar un pueblo en revolución", en Serrallonga, Joan y Montserrat Amores coords., *Palabras en acción. Revolución, obrero, socialismo y federalismo (1843-1917)*, Madrid, La Catarata, pp. 51-74.
- Arbaiza, Mercedes (2015), "Obreras, amas de casa y mujeres liberadas. Trabajo, género e identidad obrera en España", en Nash, Mery (ed.), *Feminidades y masculinidades. Arquetipos y prácticas de género*, Madrid, Alianza, pp. 129-157.
- Blanco, Alda (2001), *Escritoras virtuosas: narradoras de la domesticidad en la España isabelina*, Granada, Universidad.
- Díaz Lage, Santiago (2006), "Dos versiones de 'La cigarrera', texto olvidado de Emilia Pardo Bazán", *La Tribuna: Cadernos de estudios da Casa Museo Emilia Pardo Bazán*, 4, pp. 355-384.
- Enríquez de Salamanca, Cristina (2008), "*Rosa la cigarrera de Madrid* (1872) de Faustina Sáez de Melgar como modelo literario de *La Tribuna* (1883) de Emilia Pardo Bazán", *La Tribuna: Cadernos de Estudos da Casa Museo Emilia Pardo Bazán*, 6, pp. 235-244.
- Espigado Tocino, Gloria (2010), "El discurso republicano sobre la mujer en el Sexenio Democrático, 1868-1874: los límites de la modernidad", *Ayer* (78), pp. 143-168.
- Espigado Tocino, Gloria (2015), "Pasiones políticas: la representación de la mujer política en el siglo XIX", *Historia Social*, 81, pp. 151-168.
- Fuentes, Víctor (1971), "La aparición del proletariado en la novelística española: sobre *La Tribuna* de Emilia Pardo Bazán", *Grial*, 31 (marzo), pp. 90-94.
- González Herrán, José Manuel (1975), "*La Tribuna*, de Emilia Pardo Bazán, y un posible modelo real de su protagonista", *Ínsula*, 346, pp. 6-7.
- González Herrán, José Manuel (1988), "*La Tribuna*, de Emilia Pardo Bazán, entre romanticismo y naturalismo", en Lissorgues, Y. (ed.), *Realismo y naturalismo en España en la segunda mitad del siglo XIX*, Barcelona, Anthropos, pp. 497-512.
- González Herrán, José Manuel (2011), "La cigarrera y el militar: Carmen (1845), de Prosper Mérimée; *La Tribuna* (1883), de Emilia Pardo Bazán y algunos textos más", en Rubio Cremades, Enrique, Marisa Sotelo, Marta Cristina, Virginia Trueba y Blanca Ripoll (eds.), *La Literatura Española del Siglo XIX y las literaturas europeas*, Actas del V Coloquio de la Sociedad de Literatura Española del Siglo XIX, Barcelona, PPU, pp.193-206.
- González Herrán, José Manuel (2012), "Historia, ficción y biografía en *La Tribuna* (1883), de Pardo Bazán: Emilia y Amparo, entre 1867 y 1873", en Gutiérrez Sebastián, R. y B. Rodríguez Gutiérrez (eds.), *Individuo y sociedad en la literatura del XIX*, Santander, Tremontorio, pp. 269-277.
- Gullón, Germán (1976), "Del naturalismo al modernismo", en *El narrador en la novela del siglo XIX*, Madrid, Taurus, pp. 43-67.
- Henn, David (1984), "Aspectos políticos de *La Tribuna*, de Emilia Pardo Bazán", en Ruiz Veintemilla, J.M. (ed.), *Estudios dedicados a James Leslie Brooks*, Barcelona, Puvill Libros, pp. 77-90.
- Henn, David (1988), *The Early Pardo Bazán. Theme and Narrative Technique in the novels of 1879-89*, Liverpool, Francis Cairns (Publications).
- Labany, Jo (2017), "Afectividad y autoría femenina. La construcción estratégica de la subjetividad en las escritoras del siglo XIX", *Historia Contemporánea*, 29, pp. 41-63.

Pardo Bazán, Emilia (1882), "La cigarrera", en *Las mujeres españolas, americanas y lusitanas pintadas por sí mismas*, Barcelona, Biblioteca Hispano Americana - Establecimiento Tipográfico-editorial de Juan Pons, s. a., 797-802.

Patiño Eirín, Cristina (2005), "Lectoras en la obra de Pardo Bazán", en Trueba, V., E. Rubio, P. Miret, L.F. Díaz Larios, J.F. Botrel y L. Bonet (eds.), *Lectora, heroína, autora (La mujer en la literatura española del siglo XIX)*, Actas del III Coloquio de la Sociedad de Literatura Española del Siglo XIX, Barcelona, PPU, pp. 293-306.

Porrúa, María del Carmen (1989), "Una lectura feminista de *La Tribuna* de Pardo Bazán", *Nueva Revista de Filología Hispánica*, XXXVII, pp. 203-219.

Scanlon, Geraldine M. (1989), "Ideología y experiencia femenina en *La Tribuna* de Emilia Pardo Bazán", en Maqueira d'Angelo, Virginia, Guadalupe Gómez-Ferrer Morant y Margarita Ortega López, *Mujeres y hombres en la formación del Pensamiento Occidental*, Madrid, Instituto Universitario de Estudios de la Mujer - Universidad Autónoma de Madrid, II, pp. 289-298.

Scanlon, Geraldine M. (1990), "Class and Gender in Pardo Bazán's *La Tribuna*", *Bulletin of Hispanic Studies*, LXVII, pp. 137-150.

Sotelo Vázquez, Marisa (2002), "El personaje de Chintoen *La Tribuna*. Entre la característica naturalista y la mirada aristocrática de doña Emilia Pardo Bazán", *Moenia*, 8, pp. 65-78.

Sotelo Vázquez, Marisa (2005), "¡Valencianos con honra! De Palanca y Roca, hipotexto de 'Ensayo sobre la literatura dramática revolucionaria', de *La Tribuna* de Emilia Pardo Bazán", *La Tribuna. Cadernos de Estudos da Casa da Pardo Bazán*, 3, pp. 137-148.

Sotelo Vázquez, Marisa (2010), *La cigarrera revolucionaria: "La Tribuna" de Emilia Pardo Bazán*, Madrid, Ediciones del Orto-Universidad de Minnesota.

Sotelo Vázquez, Marisa (2007), "Amparo lee periódicos: La función educativa de la prensa revolucionaria en *La Tribuna* de Emilia Pardo Bazán", *La Tribuna. Cadernos de Estudos da Casa da Pardo Bazán*, 5, pp. 77-100.

Thion Soriano Mollá, Dolores (2012), "Realismo y espacio urbano: notas sobre *La Tribuna* de Emilia Pardo Bazán", *Anales de Literatura Española*, 24, pp. 195-214.

Tsuchiya, Akiko (2008), "Deseo y desviación sexual en la nueva sociedad de consumo: la lectura femenina en *La Tribuna* de Emilia Pardo Bazán", en Fernández, P. y M.-L. Ortega (eds.), *La mujer de letras o la letraherida. Textos y representaciones sobre la mujer de letras en el siglo XIX*, Madrid-Toulouse, Servicio de Publicaciones del CSIC - Université de Toulouse-Le-Mirail, pp. 137-150.

Whitaker, Daniel S. (1988), "Power of persuasion in Pardo Bazán's *La Tribuna*", *Hispanic Journal*, 9, 2 (spring), pp. 71-80.

Tormento de Benito Pérez Galdós

Andreu, Alicia (1982), "El folletín como intertexto en *Tormento*", *Anales Galdosianos*, 17, pp. 55-50.

Andreu, Alicia (1989), "*Tormento*: un discurso de amantes", *Hispania*, 72, pp. 226-232.

Barjau, Teresa y Joaquim Parellada (2009), "La génesis de *Tormento* a partir de los manuscritos", *Isidora: Revista de Estudios Galdosianos*, 9, pp. 49-64.

Beser, Sergio (1984), "Dos ejemplos de inversión ideológica en la narrativa de Galdós: Agustín Caballero y Ramón Villamil", *Diálogos Hispánicos de Ámsterdam* (1984), pp. 83-96; reed. en *Verba manent. Estudios y ensayos*, Vigo, Editorial Academia del Hispanismo, 2010.

Comellas Aguirrezábal, Mercedes, "Entre historias fingidas y verdaderas: (el) *Tormento* de Galdós", en Miguel Nieto Nuño, Madrid, Castalia, 2010, pp. 131-182. Versión digital en Cevantes Virtual.

Charnon Deutsch, Lou (1975), "Inhabited Space in Galdós's *Tormento*", *Anales Galdosianos*, 10, pp. 35-43.

Durand, Frank (1964), "Two Problems in Galdós's *Tormento*", *Modern Language Notes*, 79, pp. 513-525.

Elizalde, Ignacio (1981), "Significación y estructura de *Tormento*", en *Pérez Galdós y su novelística*, Publicaciones de la Universidad de Deusto, Bilbao.

Gold, Hazel (1985), "Tormento: Vivir un dramón, dramatizar una novela", *Anales Galdosianos*, 20, pp. 75-79.

Gullón, Germán (1976), "Tres narradores en busca de un lector", en *El narrador en la novela del siglo XIX*, Taurus, Madrid.

Lavaud, Eliane (1985), "Presencia y función del teatro de *Tormento* de Pérez Galdós", en Iglesias, M^{ra} Carmen, Carlos Moya, Luis Rodríguez Zúñiga, eds., *Homenaje a José Antonio Maravall*, Madrid, Centro de Investigaciones Sociológicas, pp. 415-425.

Macciucci, Raquel (1995), "Representación femenina y política doméstica en *Tormento* de Galdós", *Filología*, 1-2, pp. 209-216.

Ribbans, Geoffrey (1993), "'Amparando/Desamparando a Amparo'. Some reflections on *El doctor Centeno* and *Tormento*", *Revista Canadiense de Estudios Hispánicos*, XVII, 3 (primavera), pp. 495-497.

Río Condé, Elisa (1988), "Breve estudio comparativo: *Amparo* y *Tristana*, mujeres del siglo XIX", *Letras de Deusto*, 18, 40 (enero-abril), pp. 219-229.

Rodríguez, Rodney T. (1989), "The Reader's Role in *Tormento*: a Reconstruction of the Amparo-Pedro Polo Affair", *Anales Galdosianos*, XXIV, pp. 69-78.

Urey, Diane (1985), "Repetition, Discontinuity and Silence in Galdós's *Tormento*", *Anales Galdosianos*, 20 (1985), pp. 47-63.

Los Pazos de Ulloa de Emilia Pardo Bazán

Amores, Montserrat (2012), "Extrañas paternidades: a propósito de León Roch y Julián Álvarez", en Raquel Gutiérrez Sebastián y Borja Rodríguez Gutiérrez, eds., *42 miradas sobre la literatura decimonónica. Individuo y sociedad*, Santander, Trementorio ediciones, 2012, pp. 187-228.

Clémessy, Nelly (1981), *Emilia Pardo Bazán como novelista*, Madrid, Fundación Universidad Española, 2 vols.

Clémessy, Nelly (1989), "De *Los Pazos de Ulloa* a *La Madre Naturaleza*: Don Julián y el tema del amor prohibido", en Marina Mayoral (1989), pp. 51-59.

EzamaGil, Ángeles (2004), "Santidad, heroísmo y estética en la narrativa de Emilia Pardo Bazán", en José Manuel González Herrán, Cristina Patiño Eirín y Ermitas Penas Varela, eds., *Emilia Pardo Bazán: estado de la cuestión*, La Coruña, Casa Museo Emilia Pardo Bazán / Fundación Caixa Galicia, pp. 233-258.

Feal Deibe, Carlos (1971), "Naturalismo y antinaturalismo en *Los Pazos de Ulloa*", *Bulletin of Hispanic Studies*, XLVII, pp. 314-327.

Googh, Anthony (1974), "Análisis psico-semántico de un personaje de *Los Pazos de Ulloa* y *La madre naturaleza* de Emilia Pardo Bazán: Julián", Cádiz, Diputación Provincial de Cádiz, pp. 445-469.

Guillén, Claudio (1989), "Pardo Bazán: de la distancia a la ironía", en Marina Mayoral (1989), pp. 103-127.

Labany, Jo (2011), "La problematización de lo natural: *Los Pazos de Ulloa* (1886) y *La madre naturaleza* (1887), de Pardo Bazán", en *Género y modernización en la novela realista europea*, Madrid, Cátedra-Universidad de Valencia, pp. 409-465.

Mayoral, Marina, ed. (1989), *Estudios sobre "Los Pazos de Ulloa"*, Madrid, Cátedra-Ministerio de Cultura.

Tasende-Grabowski, Mercedes (1991), "Otra vez a vueltas con el naturalismo...", *Hispania*, 74, 1 marzo), pp. 26-35.

Solanas, Juan V. (1981), "Estructura y simbolismo en *Los Pazos de Ulloa*", *Hispania*, 64, 2 (mayo), pp. 199-208.

Villanueva, Darío, "*Los Pazos*, novela en la encrucijada", en Marina Mayoral (1989), pp. 17-36.

Tristana de Benito Pérez Galdós

Anderson, Farris (1985), "Ellipsis and Space in *Tristana*", *Anales Galdosianos*, 20, 2 (1985), pp. 61-76.

Bordons, T. (1993), "Releyendo *Tristana*", *Nueva Revista de Filología Hispánica*, Madrid, 41, 2, pp. 471-488.

Dash, Robert W. (1993), "Realidad y el truncado desenlace de *Tristana*", en *Actas del Cuarto Congreso de Estudios Galdosianos (1990)*, Las Palmas de Gran Canaria, Cabildo Insular, pp. 631-637.

Gold, Hazel (1993), "Cartas de mujeres y la mediación epistolar en *Tristana*", en *Actas del Cuarto Congreso Internacional de Estudios Galdosianos*, I, 1990, Las Palmas de Gran Canaria, Cabildo Insular, pp. 661-671.

Gullón, Germán (1977), "*Tristana*: literaturización y estructura novelesca", *Hispanic Review*, 45, pp. 123-27.

Lambert, A.E. (1973), "Galdós and Concha Ruth Morell", *Anales Galdosianos*, VIII, pp. 33-46.

Livingstone, León (1972), "The Law of Natures and Women's Liberation in *Tristana*", *Anales Galdosianos*, VII, pp. 93-100.

Mayoral, Marina (1973), "*Tristana*, ¿una feminista galdosiana?", *Ínsula*, 320-321

Mayoral, Marina (1989), "*Tristana* y Feíta Neiras, dos versiones de la mujer independiente", *Centenario de Fortunata y Jacinta (1887-1987)*, Madrid, Universidad Complutense, pp. 337-344.

Miró, E. (1970-1971), "*Tristana* o la imposibilidad de ser", *Cuadernos Hispanoamericanos*, 250-252, pp. 505-522.

Pascual Pérez, Carolina (1995), "Don Quijote y don Juan en *Tristana* de Galdós", en *Actas del Congreso sobre José Zorrilla: una nueva lectura*, Valladolid, Universidad - Fundación Jorge Guillén, pp. 453-460

Percival, Anthony (1990), "Personaje, espacio e ideología en *Tristana*", *Actas de Tercer Congreso Internacional de Estudios Galdosianos*, II, 1989, Las Palmas de Gran Canaria, Cabildo Insular, pp. 151-158.,

Río Conde, E. (1988), "Breve estudio comparativo: Amparo y *Tristana*, mujeres del siglo XIX", *Letras Deusto*, 18, 40, pp. 219-230.

Schmidt, Ruth, (1984), "*Tristana* and the Importance of Opportunity", *Anales Galdosianos*, 9, pp. 135-144.

Servén, C. (2003), "*Fortunata* y su época: sobre los modelos de mujer en la España de la restauración", Alicante, Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes.

Sinnigen, J. H. (1992), "*Tristana*: La tentación del melodrama", *Anales Galdosianos*, 25, pp. 53-58.

Smith, Gilbert (1975), "Galdós, *Tristana*, and Letters from Concha-Rurh Morell", *Anales Galdosianos*, 10, pp. 92-120.

Sobejano, Gonzalo (1966), "Galdós y el vocabulario de los amantes", *Anales Galdosianos*, I, pp. 85-100.